

ІНЖ. М. СЦБОРСЬКИЙ

УКРАЇНА В ЦИФРАХ

(СТАТИСТИЧНА СТУДІЯ ТЕРИТОРІЇ,
НАСЕЛЕННЯ Й НАРОДНЬОГО
ГОСПОДАРСТВА)

1940 рік.

Накладом Українського Національного Об'єднання Канади
Друком Нового Шляху.

ІНЖ. М. СЦБОРСЬКИЙ

УКРАЇНА В ЦИФРАХ

(СТАТИСТИЧНА СТУДІЯ ТЕРИТОРІЇ, НАСЕЛЕННЯ
Й НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА)

FEDOR IWANUS
931 ATLANTIC AVE.
WINNIPEG, MANITOBA
CANADA,
R2X 1L5.

1940 рік.

Накладом Українського Національного Об'єднання Канади
Друком Нового Шляху.

diasporiana.org.ua

ПЕРЕДМОВА

В нас часто говориться, що Україна велика й багата. Але більшість українців не здає собі справи з кількісних вимірів величини й багатств нашої батьківщини. В цій студії ми поставили собі завданням дати з відповідними поясненнями статистичний огляд території, населення й народнього господарства України.

Читачеві, що не звик оперувати статистичним матеріалом, наша студія може спочатку видатися сухою й нецікавою. Але хай пересилить він свою нехіть до цифер і завдасть собі труда уважніше над ними застановитися. І вони заговорять із ним живою мовою — відкриваючи, як на екрані, прецікавий образ України, що виповнить його почуттям сили й гордості. Тоді пізнає він не на словах, а на підставі фактів і наукових доказів, що наша батьківщина — це країна величезних невичерпаних потенцій, яка має всі дані для того, щоб стати одною з найбільших потуг серед великих державних націй світу.

Автор

З М І С Т

	стор.
РОЗДІЛ I. — ТЕРИТОРІЯ Й НАСЕЛЕННЯ	5
РОЗДІЛ II. — ЕКОНОМІЧНІ РЕСУРСИ	15
РОЗДІЛ III. — ПРОМИСЛОВІСТЬ	20
РОЗДІЛ IV. — СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО	29
РОЗДІЛ V. — ВИСНОВКИ	36

РОЗДІЛ I.

Територія й Населення

Територіяльна площа й кількість населення українських етнографічних земель вимірюється наступними числами*):

	Простір у кв. км.	Кількість населення:
1. Українські землі в ССРСР	896,900	52,600,000
2. " " в Румунії	17,600	1,238,000
3. " " в Мадящині	11,400	616,000
4. " " в Словаччині	3,500	118,000
5. " " зайняті німецькими військами**)	<u>8,600</u>	<u>592,000</u>
Разом	938,000	55,164,000

Порівняння території й населення України з іншими країнами виказує наступна таблиця:

	Простір у кв. км.	Кількість населення:***)
Бритійська Імперія	34,298,000	518,200,000
Совітський Союз (зо Сх. Українськими Землями, але без Зах. України й Білорусі)	21,176,000	168,000,000
Французська Імперія	12,432,000	108,900,000
Китай (до японської окупації)	9,800,000	419,000,000
Злуч. Держави Півн. Америки (з кольоніями)	9,689,000	142,300,000
Бразилія	8,511,000	41,700,000
Італійська Імперія	3,393,000	57,500,000
Аргентина	2,793,000	12,200,000
Бельгія (з кольоніями)	2,471,000	16,000,000
Португалія (з колоніями)	2,185,000	16,000,000
Голяндія (з кольоніями)	2,089,000	73,000,000
Мексіко	1,969,000	18,400,000
Іран	1,626,000	9,000,000
Україна	938,000	55,164,000
Еспанія (з кольоніями)	839,000	25,600,000
Туреччина	763,000	15,900,000
Ніпонська імперія (без окупацій у Китаю)	681,000	98,200,000
Швеція	449,000	6,200,000
Фінляндія	383,000	3,600,000
Норвегія	323,000	2,900,000
Румунія	295,000	19,000,000
Югославія	248,000	14,700,000
Греція	130,000	6,700,000
Болгарія	103,	6,100,000

*) При обчисленнях використовуємо дані переписів населення в з 1931-33 рр.

**) Площу й кількість населення повітів, зайнятих німецькими військами, подаємо приблизно; зогляду на брак точних статистичних даних.

***) Кількість населення країн подаємо за даними на 1934 рік.

Угорщина (без Карпат. України й без приєднаних частин Словаччини)	93,000	8,900,000
Ірландія	69,000	3,000,000
Лотва	66,000	2,000,000
Литва (без Виленщини)	56,000	2,500,000
Естонія	48,000	1,100,000
Данія	44,000	3,700,000
Швайцарія	41,000	4,200,000

В поданій таблиці ми не навели Німеччину, зогляду на ще невиявлений стан її територіяльного посідання, а також Польщу, яка наразі перестала існувати. Коли ж узяти під увагу Німеччину з її сучасним територіяльним посіданням, то продемонстровані вище цифри вкажуть, що Україна серед інших держав світу займала би **чотирнадцяте** місце по величині своєї території, і **дев'яте** місце по кількості населення. Коли ж порівняльні обчислення обмежити тільки до Європи, то виявиться, що серед європейських держав Україна займала би **друге** місце по величині території. (після Росії), і **третє** місце по кількості населення (після Росії й Німеччини).

В порівнянні з іншими країнами Європи, гущавина населення України представляється наступно:

Пересічна кількість
 мешканців на 1 кв. клм.

Бельгія	271
Голяндія	245
Англія	191
Німеччина	142
Італія	137
Швайцарія	101
Угорщина	96
Данія	83
Португалія	78
Франція	76
Україна	66
Румунія	65
Югославія	60
Болгарія	59
Греція	52
Еспанія	49
Литва	45
Ірландія	44
Лотва	30
Естонія	20
Швеція	14
Норвегія	9
Фінляндія	9

Отже по гущавині населення (66 мешканців на 1 кв. клм.) Україна займає **одинадцяте** місце в Європі.

З цього бачимо, що у відмінність до інших перенаселених країн Європи, Україна -- при умові гармонійної

розбудови всіх галузей її національного господарства — буде в стані ще довгий час вижити на своїй території велику кількість населення та давати приміщення його природньому приростові, без того, щоб викидати надвижки своєї людности на еміграцію. Той факт, що значна кількість українців змушена кидати рідну землю та виходити на еміграцію, чи на колонізаційні терени, пояснюється шкідницькою політикою окупантів, які трактують український нарід за об'єкт утисків і визиску.

Перед війною 1914 - 18 р.р. і навіть ще перед большевицькою колективізацією, українське населення визначалося дуже високим природнім приростом. Визначити цей приріст за останні роки у точних цифрах для цілої України доволі тяжко, бо їх свідомо не публікує, (або коли й публікує, то фальшує...) совітьська окупаційна влада. Причина цього явища в тому, що населення Совітьського Союзу взагалі виказує нижчі індекси приросту, ніж до большевицької революції. Відомо, що загальний перепис, який не так давно був переведений у СССР, анульовано совітьською владою, як “шкідницький”, а багато його учасників обвинувачено в “контрреволюції”... Остаточні, але виразно тенденційні дані були опубліковані на підставі другого перепису з 17 січня 1939 року.

В періоді 1924-29 р. р. природній приріст населення на території, що входить у склад так зв. Української Совітьської Соціалістичної Республіки представляється наступно:

Рік:	Природний приріст на 1,000 мешканців
1924	24,5
1925	23,5
1926	24,0
1927	22,5
1928	21,4
1929	17,7(!)

При погляді на таблицю відразу кидається в очі різке зниження приросту за шість років: з 24,5 в 1924 році — до 17,7 в 1929 році. Ці цифри демонструють трагедію, яку доводиться переживати українському народові в “найбільше щасливій країні світа” — СССР. Як бачимо, зниження приросту населення становить певного роду закономірність, безпосередньо звязану з... розвитком сталінського “соціалістичного будівництва”, а зокрема — з колективізацією сільського господарства України. Економічна руїна, викликана цим “будівництвом”; голод — що його свідомо організувала Москва для приборкання національно - революційної активності українських народних мас; жорстокий терор ГПУ, масові розстріли, заслання, руйнація родинного життя,

і т. д. — всі ці “здобутки” совітського режіму виявилися в кольосальному зростові смертності й у зменшенні кількості народжень серед населення України. Звідси й різке зниження його природнього приросту.

Про цей факт свідчить згаданий перепис населення з 17 - I -1939 року, що його “скорегувала” Москва після того, як перші статистичні дані виявилися для неї занадто не сприятливими. За совітською статистикою, загальна кількість населення “Української Совітської Республіки”, (що складається тільки з частини української етнографічної території, яка перебуває в межах ССРСР) в той час становила 30,960,221 осіб.

В звязку з цими даними, цікаво проілюструвати динаміку населення в “Українській Совітській Соціалістичній Республіці” за останнє десятиліття перед останнім переписом ССРСР, цебто з 1929 по 1939 роки:

Роки:	Кількість населення:
1929	30,363,547
1931	31,403,000
1932	31,813,000
1933	31,901,000
1939	30,960,000(!)

В таблиці звертає увагу, що за п'ятилітній період (1933—1939 р.р.) населення в згаданій частині української території не тільки не збільшилося, але ще зменшилося на 941,000 осіб. Це явище стане зрозумілим, коли пригадати, що якраз на ці роки припадає організований совітською владою голод в Україні й жахливий терор славнозвісного шефа ГПУ Ягоди, що виявився в масових засланнях українського населення в Сибір і в північні області ССРСР, в розстрілах, і т. д.

Вижче подана таблиця вказує, що за десятилітній період — з 1929 по 1939 р. р.— населення збільшилося тільки на 596 674 особи, цебто пересічний річний приріст виносив 59,667 осіб (!!), що становить 0.2%! Між тим ще в 1926 році (коли в ССРСР існували порівнюючи кращі умовини так зв. нової економічної політики) совітська статистика подавала для України приріст 689,251 осіб, а приріст у відсотках вказувала наступно:

Роки:	Природ. приріст
1924	2.45
1925	2.35
1926	2.40
1927	2.25
1928	2.13
1929	1.77

Хоч і тут бачимо закономірне зниження відсотку приросту в міру того, як розвивалося “соціалістичне будівництво”, то все ж не в таких катастрофальних формах, як за наведений вище період 1929-39 р. р. коли приріст дійшов до 0.2%. Щоб не обтяжати викладу складнішими обрахунками, вкажемо загально, що в нормальних умовах кількість населення “Української Східної Соціалістичної Республіки”, в часі останнього перепису в 1939 році, повинна була сягати не 31 мільйон людей, а **понад 36 мільйонів**. Отже “соціалістичне будівництво”, і совітський окупаційний режим у цілому — обійшлися Україні за згаданий десятилітній період у втраті приросту в **5 мільйонів людей!** Застрашаюча цифра! І не треба теоретичних доказів і дискусій, а тільки цього факту повільного популяційного **вимищення** України, щоб переконатися, що уявляє з себе для неї московська окупація...

Ми бачили, що природний приріст українського населення в попередніх роках становив пересічно 23 - 24 особи на 1000 мешканців. Але коли вийти навіть із найменшого (перед останнім фатальним десятиліттям) приросту в 1929 році (17.7 на 1000), то й тоді покажеться, що приріст України був раніше найвищий в Європі. Ось порівняльні цифри за 1935 рік:

Назва країн:	Приріст на 1000 мешканців
Болгарія	11.9
Голландія	11.5
Румунія	9.6
Італія	9.4
Німеччина	7.1
Англія	3.0
Франція	0.5

При умові відновлення самостійної Української Держави, яка піднесла би на відповідний рівень умови життя й праці населення, побільшила би його матеріальний добробут та заопікувалася б його еugenікою — природний приріст України міг би знову дуже сильно розвинутися. Динаміку населення на всіх українських етнографічних землях за період 1897-1928 р. р., ілюструють цифри:

Роки:	Кількість населення України:
1897	35,810,000
1914	37,100,000
1920	42,000,000
1926	48,860,000

Отже приріст населення України за останні чотири десятиліття становить приблизно 20 мільйонів.

Розподіл українського населення по родах занять вказують такі дані (стосуються періоду 1926-1931 р. р.):

Роди професій:	У % до цілого населення
Хліборобство	80.7
Промисловість	9.8
Торгівля й комунікація	5.0
Інші професії	4.5
Разом	100.0

В звязку з індустріалізацією, що її в останньому десятилітті переводила совітська влада, розподіл населення України дещо змінився в напрямі його урбанізації (цебто збільшення міського населення). Так на підставі згаданого перепису з 17. I. — 1939 року людність “Української Совітської Республіки” поділялася на 19,764,601 осіб, — мешкаючи у селах, і 11,195,620 осіб — мешкаючих у містах. Проте основна маса українського населення ще й дотепер по своїй соціально-виробничій структурі залишається селянською. Подані вище цифри професійного розподілу включають все населення України, цебто й її національні меншини. Коли ж узяти під увагу тільки корінне українське населення, то його соціально-виробнича структура виглядатиме ще більше недорозвиненою:

Роди професій:	У %% до корінного українського населення:
Хліборобство	90.7
Промисловість	3.8
Торгівля й комунікація	2.7
Інші професії	2.8

В останньому часі це відсоткове відношення дещо міняється в напрямі урбанізації українців, але основна прикмета їх соціально-виробничого розподілу залишається тою самою. І власне в цьому в значній мірі захований “секрет” поневолення української нації. Структуральна однобічність населення України особливо стає наглядною при порівнянні з передовими країнами світу:

У %% до всього населення:

Хліборобство: Промисловість: Торгівля й Інші професії:
комунікація:

Англія	5.2	42.8	24.7	27.3
Зл. Держ. Америки	22.0	31.6	23.7	22.7
Німеччина	20.9	38.8	17.0	23.3

Ось, зокрема, пояснення, чому, наприклад, Англія “панує над морями”, а над Україною панують (або донедавна панували) самі ще відсталі москалі й поляки. Бо в порівнянні з Україною, навіть Совітський Союз і Польща виказують більшу розвиненість своєї соціально - виробничої структури:

У % до всього населення:
 Хліборобство: Промисловість: Торгівля й Інші професії:
 комунікація:

Совітський Союз	77.6	8.5	5.0	8.9
Польща	60.9	19.2	9.7	10.2

В низці європейських країн (Англія, Німеччина, Франція) надмірна індустріалізація й урбанізація (приплив до міст) населення змушують уряди вживати різних штучних заходів для вдержання решток селянства при землі. Для цього видаються спеціальні закони, всіми засобами протегується хліборобське заняття, аж до пропаганди кличів “міту землі”, і т. д.

В Україні цілком інша ситуація. Ми все ще залишаємося народом “гречкосіїв”, і це дуже утруднює нам змагання за панівні позиції з іншими націями. Бо в сучасній епосі перемагають тільки ті з них, що досягли високого рівня соціального й економічного розвитку. Отже від Української Держави вимагатимуться величезні зусилля — спрямовані до гармонійного розвитку соціально-економічної структури країни; розвитку, який відповідав би її величезним потенційним можливостям. Без досягнення цього завдання, фрази про **імперіальну ролю** України на Сході Європи залишатимуться тільки фразами!

Загально відома засада: хто панує в містах — той панує над країною. А в наших умовах, проблема міст представляється особливо критично. Україна взагалі має малу для своєї територіяльної величини й населення, кількість міських центрів. Міст, що досягали би мільйону мешканців, у нас немає.

Кількість мешканців головних міст України представляється наступно:

Назва міст:	Кількість мешканців на січень 1939 р.
Київ	846,293
Харків	833,432
Одеса	604,223
Дніпропетрівське	500,000
Сталіне (Юзівка)	462,395
Львів	346,000
Запоріжжя	289,188
Макіївка	240,000
Маріупіль	222,427
Ворошиловоград	213,007
Кривий Ріг	197,621
Таганріг	188,808
Миколаїв	167,108
Полтава	130,305
Луганське	130,000
Чернівці	127,000
Горлівка	108,693
Кіровоград	100,331

Цікаво порівняти кількість і заселеність міст України з іншими країнами світу:

	Кількість міст із 100,000—500,000 мешканців	Кількість міст із 500,000—1,000,000 мешканців	Кількість міст із мешканцями понад 1,000,000
Зл. Держави Америки	80	8	5
Англія	46	3	2
Німеччина	43	8	2
Еспанія	22	4	2
Італія	17	4	1
Україна	15	3	—

Особливо некорисно представляється національний склад міст в Україні:

Назва національності:	% даної національності до всього населення міст:
Українці	38.8
Москалі	28.1
Жиди	21.6
Поляки	6.9
Німці	0.8
Інші	3.8
Разом	100.0

Цілком інакше виглядають відсотки розміщення окремих національностей у селах:

Назва національності:	% даної національності до всього сільського населення
Українці	75.3
Москалі	9.8
Жиди	5.9
Поляки	5.2
Німці	1.2
Інші	2.6
Разом	100.0

Факт шкідливої структуральної однобічності українського населення та опанування наших міст ворожими Українці національностями — виявляється з поданих цифр зовсім ясно.

По своєму національному складу населення України розподіляється наступно:

Назва національності:	Кількість в абсолютних числах:	Кількість у % до всього населення:
Українці	38,824,000	70.2
Москалі	8,295,000	14.8
Жиди	3,226,000	5.9
Поляки	2,401,000	4.4
Німці	711,000	1.3
Інші	1,707,000	3.4
Разом	55,164,000	100.0

В рубрику інших національностей (крім вищепереіменованих) входять: чехи, словаки, болгари, серби, румуни, греки, вірмени, черкеси, кабардинці, абхазці, чеченці, осети, калмики, мадяри, татари, мордвини, чуваші, кіргізи, ногайці, кумики й карачайвці.

Треба мати на увазі, що статистика національностей України сперта на переписах окупантів, які звичайно переводять їх із некорисною для нас тенденцією; в дійсності відсоток москалів і поляків дещо менший від вказаного. А все ж, через своє географічне положення, відсутність власної державності, і донедавна ще дуже сильно розвинену нехіль корінного населення до урбанізації — Україна має поважну кількість національних меншин. Це явище особливо негативне тим, що основна маса національних меншин України належить до історично ворожих їй націй. З цього робимо висновок, що меншостева політика Української Держави буде складною. Успіхи цієї політики обумовлятимуться її плановістю, послідовністю й далекозорістю.

Крім своїх етнографічних земель, українці в більших комплексах заселяють різні колонізаційні й еміграційні терени.

Розселення українців поза рідними землями показує таблиця:

Терени колонізації й еміграції:	Кількість українців:
Казакстан	861,000
Сибір	828,000
Нижньоволзький Край	440,000
Далекосхідний Край	395,000
Середньоволзький Край	206,000
Башкирія	77,000
Кіргістан	64,000
Уральський Край	43,000
Злуч. Держави Північ. Америки	750,000
Канада	400,000
Бразилія	50,000
Аргентина	40,000
Разом	4.154.000

Кількість українців на колонізаційних теренах подаємо за даними на 1926 рік, а в Новому Світі — на 1930 рік. Сучасна кількість більша від поданої, але встановити її можна тільки приблизно, з уваги на трудність точних обчислень. Не диспонуємо ми, наприклад, точними даними відносно української еміграції на європейських теренах.

Самозрозуміло, що тепер ця кількість більша від поданої.

Наприкінці розділу про територію й населення України

вкажемо, що заселені українським народом землі знаходяться в полосі поміркованого теплого підсоння, мають добру якість ґрунтів і творять із себе суцільний економічний організм, з величезними запасами природних багатств та зручними суходольно-водними комунікаціями.

РОЗДІЛ II.

Економічні Ресурси

Економічні ресурси України характеризують наступні дані:

КАМІННЕ ВУГІЛЛЯ

Основним районом вугільних покладів і копалень в Україні є **Донецький басейн**. Тут зосереджені запаси в приблизно **72 мільярди тон** енергетичного й технологічного вугілля. Крім цього значні вугільні поклади знаходяться на Кубані і у Криму.

Донбас (скорочена назва Донецького басейну) має величезне економічне значення й грає роль головної промислової бази на сході Європи. Положений відповідно до вимог агломерації (скупчення) промисловості й маючи зручні транспортні зв'язки — він, крім вугільних копалень, концентрує також підприємства чорної (почасти й кольорової) металургії, а крім цього важке транспортне й сільсько-господарське машинобудівництво та основну хемічну промисловість. Видобуване на Донбасі вугілля визначається високою тепловою енергією й дає значний відсоток коксу та антрациту.

Розвиток вугільної промисловості в Україні ілюструють такі цифри:

Рік	Продукція в тонах	% продукції в цілому ССРСР
1913	25,300,000	87.1
1928	27,400,000	76.7
1931	36,300,000	71.7
1932	44,896,000	69.8
1933	50,780,000	66.8
1934	60,955,000	62.4
1935	69,550,000	—

В 1937 - 38 р. щебто при закінченні другого п'ятирічного плану, совітська влада проектувала піднести видобуток українського вугілля до 81,000.000 тон. Статистичні дані свідчать, що досягнути запроєктованих норм видобутку їй не вдалося з причин органічних дефектів "соціалістичного будівництва" (дезорганізація виробництва, невміння раціонально використовувати капітальні засоби, пливкий стан робітничої сили внаслідок тяжких умов життя й праці, саботажі, "шкідництво" і т. д.). Проте загальна кількість видобутку вугілля з року на рік зростає.

Вже в 1933 році Донбас по своїй продукції займав

четверте місце в світі, хоч його технічне устаткування перебуває й зараз на нижчому рівні, ніж американські і європейські копальні. Так у кінці 1-ої п'ятирічки (в 1932 році) тільки 7,7% вугілля здобувалося в копальнях із модерним технічним урядженням; натомість 39,2% здобувалося в копальнях середньої потужности, а 53,1% видобутку припадало на цілком примітивні копальні.

В II-гій п'ятирічці совітська влада асигнувала на розбудову вугільної промисловости 1.300 мільйонів рублів, але як свідчать заповідання совітської ж спеціальної преси, механізація Донбасу відбувається дуже пиняво, головним чином у звязку зо згаданими органічними дефектами цілої совітської економічної системи.

Місце України серед інших держав світу в здобуванні камяного вугілля показує таблиця, що дає порівняльні дані за 1934 рік:

Назва країн:	Кількість видобутку в тонах:
Зл. Держави Півн. Америки	376,380,000
Англія	224,468,000
Німеччина	124,857,000
Україна	60,955,000
Франція	47,608,000
СССР (без України)	31,075,000
Польща	29,233,000
Бельгія	26,366,000
Бритійська Індія	20,429,000
Голяндія	12,341,000
Чехословаччина	10,775,000

Як бачимо, в здобуванні вугілля Україна займала **четверте місце** в світі й **третє місце** в Європі.

ЗАЛІЗНА Й МАНГАНОВА РУДА

Родовища залізної руди знаходяться майже на всіх українських землях, але промислово розробляється вона наразі тільки в **Криворізьському й Керчевському районах**.

Українська залізна руда визначається високою якістю (великий відсоток заліза й безфосфорність), і ще перед війною була предметом широкого експорту.

Ресурси залізної руди характеризують такі дані:

Райони:	% заліза в руді:	Запаси в тонах:
Кривий Ріг	62	1,143,000,000
Керч	40	2,726,000,000
УССР — залізні кравцяти	33	15,000,000,000
Озівсько - Чорноморський Край	—	96,000,000

Видобуток залізної руди складає понад 60% видобутку цілого совітського Союзу. Його кількість увесь час зростала

за останні 60 років (за винятком років — спричиненої большевизмом — господарської руїни), як показують цифри:

Рік	Кількість видобутих тон:	% до видобутку в ССРСР
1871	320,000	—
1913	7,000,000	70
1920	140,000	—
1928	4,439,000	77
1931	8,048,000	75.5
1932	8,444,000	70
1933	8,991,600	65
1934	13,297,000	63.5
1935	16,549,000	63

На початок III-го п'ятирічного плану намічалось довести видобуток залізної руди до 21,000,000 тон, що становило 56,9% продукції цілого ССРСР. В дійсності, це плановане завдання (подібно, як і у вугільній промисловості) не було виконане, хоч загальна кількість продукції зростає.

Місце України в здобуванні залізної руди серед інших держав світу вказує таблиця, що дає порівняльні дані за 1924 рік:

Назва країни:	Кількість тон:
Франція	31,993,000
Злу. Держ. Півн. Америки	24,962,000
Україна	13,297,000
Англія	10,756,700
ССРСР(без України)	8,403,000
Швеція	5,253,100
Німеччина	4,343,200
Люксембург	3,833,800
Іспанія	1,970,000

Як бачимо, Україна займає в здобуванні залізної руди **третє місце** в світі.

Україна посідає також найбагатші в світі родовища манганової руди. Її райони — м. Нікопіль (по кількості й якості манганової руди — це родовище належить до перших в світі), на Поділлі — Хошеватка, і на півн. Кавказі — Лабінське.

Запаси української манганової руди обчислюються:

Райони:	Відсоток мангану:	Кількість тон:
Нікопільський	45	395,000,000
Хошеватський	32	9,000,000
Лабінський	50	38,000,000

Кількість здобутку манганової руди вимірюється такими числами:

Рік	Кількість у тонах
1928	530,600
1932	443,300
1933	524,000
1934	818,500
1935	1,037,000

По мангановій руді Україна займає перше місце у світі. В Україні знаходяться й руди кольорових металів (**Нагольний Кряж, Садонськ і Карачай**).

Садонське родовище ще перед революцією давало річно понад 16,5 тис. тон руди й постачало цинк та оливу для цілої Росії. Витоп олива й цинку в попередніх роках вимірювався:

	Кількість у тонах і в % % до продукції в ССРСР
Цинк	11,386 / 68.7
Оливо	3,527 / 25.8

Дніпровський комбінат за планом має давати річно 40.000 тон алюмінія, що перевищує продукцію Франції й Німеччини та забезпечує на 50 % потреби ССРСР в металевому алюмінію.

НАФТА

В доволі сприятливому положенні перебуває Україна й відносно забезпечення таким важним для економічного розвитку продуктом, як рідке паливо (нафта). Українські нафтові джерела знаходяться на **Північному Кавказі, в Галичині й на Закарпатті**. Промислове значення мають наразі тільки джерела на Півн. Кавказі й у Галичині.

По ресурсах нафти Україна стоїть на **п'ятому місці в світі** (має 4% світового запасу). Розвиток нафтової продукції за останні роки визначається такими даними:

	Рік	Кількість тон:	Відсоток продукції в ССРСР чи в Польщі:
Українські джерела в ССРСР:	1928	4,727,000	34.5
	1932	9,075,000	40.8
	1933	5,900,000	27.0
	1934	4,678,000	—
	1935	4,400,000	—
Українські джерела в був. Польщі:	1928	743,000	100.0
	1932	557,000	100.0
	1933	554,000	100.0

Процес перероблення сировини в нафтових дестиларнях ілюструють зразкові цифри за 1933-34 рр. в тонах:

Назва продукту:	Дестиларні в ССРСР		Дестиларні в б. Польщі	
	1932	1933	1932	1933
Перероблено нафти	8,376,400	5,815,800	567,000	528,000
Бензина	1,771,400	1,352,100	91,000	85,000
Лігроїна	355,300	332,800	—	—
Газ-нафта (керосина)	1,514,200	1,271,400	174,000	172,000
Мазило	30,300	38,100	80,000	88,000
Парафіна	15,300	—	30,000	28,000
Мазуд	3,354,500	2,000,500	—	—
Асфальт	52,200	—	28,000	28,000
Газ. олія	—	—	101,000	83,000

По кількості продукції нафти, Україні припадає **семе - восьме місце** в світі.

В останніх роках совітська влада вживає зусиль для розбудови нафтового промислу, так потрібної їй для індустріялізації, експорту й для мілітарних потреб. В цю ціль II-гій п'ятирічці загальна сума капітальних вкладів виносила коло 5 мільярдів рублів (проти 1,5 мільярди в I-ій п'ятирічці). Московські плани безперечно передбачають посилену експлоатацію українських нафтових джерел. В кінці II-ої п'ятирічки (в 1937-38р.) українські джерела мали давати за планом 12.000.000 тон нафти.

РОДОВИЩА СОЛЕЙ

Україна диспонує багатими родовищами солей. Родовища **кухонної соли** невичерпальні; їх обраховують у мільярди тон. Її видобуток обчислюється понад 1.5 мільйони тон річно.

Маються також великі родовища **потасові соли** в Галичині. Запаси потасової соли вимірюється приблизно в 450.000.000 тон. По продукції цієї соли Україна займає **третє місце** в світі.

Сіль **хлориду магнія** одержується на Схід. Укр. Землях. В Україні знаходяться й багаті поклади **каолініни** та **будівельного каміння** великої промислової вартості

РОЗДІЛ III.

Промисловість

Основна маса промисловості концентрується на Схід. Українських Землях, що, як ми бачили, диспонують величезними ресурсами камяного вугілля, залізної руди й манганової руди та нафти. На Захід. Укр. Землях мається тільки промисловість нафтова, потасової соли й перерібки харчових продуктів.

Українська промисловість розміщена в таких головних індустріальних районах:

- 1) Харківському,
- 2) Придніпрівському,
- 3) Донецькому,
- 4) Київському,
- 5) Одеському,
- 6) Північно-Кавказькому, і
- 7) Бориславському.

1). — Харківський район є одним із найбільших індустріальних центрів.

Його визначає велика промисловість із такими галузями машинобудівництва:

- а) транспортного,
- б) сільсько-господарського,
- в) електротехнічного, і
- г) точного (машинобудівництва).

В цьому районі вводяться, а почасти вже введені в експлоатацію нові підприємства великої потужності, як:

- а) тракторний завод — виробнича потужність 40,000 тракторних колес;
- б) турбінний завод — потужність 1,500,000 квт;
- в) вагонноремонтний завод — потужність 4,000 пасажирських вагонів;
- г) завод шліфовальних станків;
- д) фабрик карбонових кисллин, вуглекислини, електричного кабеля, і т. д.

2). — Придніпровський район зосереджує в собі наспунні підприємства:

- а) чорну металургію,
- б) важке транспортне й сільсько-господарське машинобудівництво;

в) хемічну й електрохемічну промисловість.

Згаданий район охоплює великі індустриальні вузли в Каменському, Кічкасі, Дніпропетрівському, Запоріжжі, Нікополі й Кривому розі. Тут концентруються такі промислові велетні (за планом мали бути викінченими в 1938 році):

- 1) Запоріжський металургійний завод — виробнича потужність: 1,230,000 тон чавуну, 1,600,000 тон сталі, і 1,000,000 тон прокатної сталі;
- 2) Криворіжський металургічний завод — виробнича потужність: 1,300,000 тон чавуну, 1,140,000 тон сталі, і 1,225,000 тон прокатної сталі;
- 3) Нікопільський рурний завод;
- 4) Новомосковський бляшаний завод;
- 5) Заводи ферросплавів, алюмінія й магнія,
- 6) Фабрики дроту;
- 7) Азототуковий комбінат;
- 8) Коксохемічні трести, і т. д.

Загальний виріб електроенергії Дніпропетрівського району сягав у 1932 році 530,000,000 кльвгод, і мав зрости в кінці II пятирічки (на 1938 рік) до 4,000,000,000 кльвгод.

3) Донецький район крім копалень вугілля служить базою для чорної, а почасти й кольорової металургії, як також для важкого, сільсько-господарського й транспортного машинобудівництва та хемічної індустрії.

Цей промисловий район складається з індустриальних центрів:

- 1) Горлівка — хемічні й коксохемічні заводи;
- 2) Макіївка — металургічні, рурні й коксохемічні заводи;
- 3) Словянськ-механічні, хемічні й фарфорові заводи;
- 4) Краматорська — машинобудівельні підприємства з доменним і маргенівським виробництвом;
- 5) Луганськ — заводи паротягів (потужність 1,000 паротягів), рур та інструментів;
- 6) Константиївка — виробництво цинку, шкла й хемічних продуктів;
- 7) Маріупіль — металургічний завод і коксохемічне виробництво.

У Донецькому районі знаходиться також вагонноремонтний завод із виробничою потужністю в 30,000 товарових вагонів.

Окремо зазначимо, що крім згаданих вагонно- і паротягобудівельних заводів у Харківському й Донецькому районах — існує подібний завод і в Миколаєві. Продукція всіх цих підприємств після їх остаточної розбудови внесе приблизно 55% виробництва паротягів і вагонів у ССРСР.

4) Північно - Кавказький район, крім підприємств нафто-

вої й вугільної промисловості, купчить у собі ще машинобудівельну та харчову індустрію.

З машинобудівництва треба згадати великий завод сільсько - господарських машин у Ростові; далі — заводи автоматичних станків, електровугілля, світляної армутури, електричних жарівок, автоакумуляторів, телефонів, і т. д.

З підприємств харчової індустрії маються і уводяться до експлоатації фабрики м'ясних консервів, масла, сирів, крохмалю, патоки, і т. д.

5) Київський район характеризується головним чином харчовою, цукровою, шкуряною та іншими галузями легкої індустрії.

6) Одеський район, подібно як і Київський, містить харчову, цукрову, шкуряну і т. д. індустрію.

7) Бориславський район концентрує нафтову промисловість. Його центри — це Борислав і Дрогобич.

Для повнішого окреслення промисловості України згадаємо ще галузі морського й річного кораблебудівництва.

Морське кораблебудівництво зосереджене в Миколаєві й у Севастополі. В 1938 році мав бути вже введений до експлоатації й кораблебудівельний завод у Бердянську.

Будівля річних кораблів має своїми центрами Київ й Дніпропетровське.

Зілюстрована вище забезпеченість України необхідними для розвитку сучасного національного господарства економічними ресурсами — наочно заперечує тенденційні твердження її ворогів, ніби вона “не може бути” самостійною державою якраз із причин своєї господарської “несамостійності”, що — мовляв — засуджує її бути завжди привязаною до чужих (зокрема — московської) економічних і державних систем.

З наведених цифр ми бачимо, що в дійсності Україна уявляє з себе цілком окремий і всебічно випосажений природними багатствами економічний організм. На ділі — особливості економічної структури України та її матеріальні багатства ставлять в узалежене від неї самої положення якраз господарські системи її окупантів. Цей неоспоримий факт власне й зясовує їх непримириме ставлення до державної (а тим самим і економічної) незалежності українського народу, і ті безоглядні методи, при допомозі яких вони поборюють його визвольні змагання.

Роля українського національного господарства в ССРСР і ступінь його колоніального визиску московською окупацією виразно ілюструє нижчеподана таблиця, що показує продукцію України в кінці I-ої п'ятирічки (цебто в 1932 році) та її відсоткове відношення до продукції в цілому ССРСР:

Назва продукту	Кількість продукції	% % продукції України в цілому ССРСР
Вугілля	44,896,000 тон	69.8
Залізна руда	8,444,000 ..	70.0
Нафта	9,075,000 ..	40.8
Манганова руда	443,000 ..	75.0
Виплавка чавуна	4,624,000 ..	69.9
Виплавка сталі	3,546,000 ..	63.3
Вибір вальцьованого металю	2,745,000 ..	64.0
Металюобробітка	1,579,600,000 рублів	23.0
Виріб суперфосфату	68,846 тон	50.0
Вибір цементу	1,566,000 ..	45.4
Виріб цегли	1,325,000,000 штук	28.1
Шкуряне взуття	17,175,000 пар	24.3
М'ясо	120,000 тон	27.7
Рибна продукція	207,000 ..	26.4
Цукор	575,700 ..	69.5
Консерви	197,000,000 банок	60.2
Рослинне масло	140,000 тон	33.3
Площа цукрового буряка	1,173,800 гект.	76.3
Засівна площа	33,688,000 ..	25.4

Як бачимо, в економіці совітського Союзу, питомий тягар України в деяких і то **найважливіших** господарських галузях (вугілля, залізо, чавун, сталь, манган, метал) загальною доходив майже до **2/3 всього виробництва ССРСР**, а в низці інших галузях також визначався дуже значними відсотками.

Так зв. п'ятирічні плани соціалістичного будівництва — це **безоглядне використання матеріальних багатств України для потреб Москви та її імперіяльної політики!** Коштом України — Москва посиленими темпами розбудовує власні бази здобуваючої й тяжкої промисловости на Уралі й на східних просторах ССРСР. Це далекозорий політико - економічний план, і здійснення його базується головним чином на експлуатації ресурсів України та ігноранції її потреб і інтересів, як окремого (суцільного) економічного організму

В перспективах — коли би московська окупація продержалася довший час, Україна перетворилася б у другорядну й цілком узалежену від Москви здобуваючо - промислову базу та в район постачання ССРСР сільсько — господарськими продуктами, тоді як московські терени були би не тільки всебічно забезпечені власними базами здобуваючого й тяжкого промислу, але також станули би метропольними центрами скупчення — так важної для економічної незалежності країни — індустрії готових фабрикатів.

Таке економічне “районування” (а на ньому якраз і побудовані “п'ятирічні плани соціалістичного будівництва”!) прямує до того, щоб унеможливити Україні гармонійний (всебічний) господарський розвиток і тримати її в положенні **колонії**, яка має постачати сировиці й півфабрикати для

потреб метрополії (Москви), і бути цілком узалежненою від неї в забезпеченні себе готовими промисловими виробами.

Крім економічних підстав — цей московський план має ще й політико-стратегічні причини. Геополітичне положення України, національна активність її населення й та боротьба, яку вона непинно продовжує з окупаційними режимами; нарешті — критична міжнародня ситуація — все це змушує Москву дуже поважно рахуватися з тим, що її пануванню в Україні може прийти кінець. В передбаченні цієї можливості, совітський уряд в останніх роках прискішеними темпами розбудовував на московських і східних теренах окремі господарські бази — потрібні йому як для ведення війни, так і для забезпечення Москви самостійними економічними позиціями на той випадок, коли незалежна Українська Держава стане довершеним фактом.

Згадані тенденції цього плану Москви можна особливо виразно бачити в процесі здійснення II-гої п'ятирічки. Таблиця, яку подаємо нижче, вказує на зменшення питомого тягару (у відсотках) продукції України в цілому ССРСР — порівнюючи I і II п'ятирічки (себто 1932 і 1937р.) :

Назва продукту	% % продукції України в ССРСР у 1932 році	% % продукції України в ССРСР у 1937 році	Зменшення % % продукції України
Вугілля	69.8	54.3	— 15.5
Залізна руда	70.0	56.9	— 13.1
Виплавка чавуну	69.9	58.1	— 11.8
Виплавка сталі	63.3	55.8	— 7.5
Метальообробітка	23.0	21.3	— 1.7
Виріб цементу	45.4	35.4	— 10.0
Виріб цегли	28.1	22.8	— 5.3
Шкуряне взуття	24.3	20.0	— 4.3
Рибна продукція	26.4	20.7	— 5.7
Консерви	60.2	59.9	— 0.3

Наші обчислення підтверджують вказаний намір совітського уряду зменшувати значіння й питомий тягар української економіки в ССРСР — в першу чергу української промисловости. Бо зовсім інша тенденція проявляється в ділянці сільського господарства. Тут питомий тягар України (в продукції хліба, рослинного масла й мяса) ще збільшується вкінці II- гої п'ятирічки: для хліба +0,8%, для масла +2,4%, для мяса +0,5%.

Причини цієї тенденції ясні: голодна московська північ усе потребуватиме української “житниці”!... Послідовно “переміщуючи” промислові центри України на інші терени, московська економічна політика хоче водночас мати на українських землях свою сільсько - господарську базу, доки це буде можливим...

Якими темпами совітська влада розбудовує нові промислові центри поза Україною — використовуючи для цього український вугілля, руду й сталь, і т. д. — свідчать наступні цифри зменшення питомого тягару промисловости України в порівнанні з іншими районами ССРСР за час 1927 - 37р., як теж коефіцієнти капітальних вкладів у промисловість окремих територіяльних районів совітського Союзу:

Райони:	Питомий тягар продукції чавуна, залізної руди й сталі в %								
	Чавун:			Руда:			Сталь:		
	1927	1932	1937	1927	1932	1937	1927	1932	1937
Україна	73.0	69.9	58.1	78.0	70.0	56.9	66.4	63.3	55.8
Центр. і Схід. ССРСР (Підмосковський район, Урал, Сибір і т. д.)	27.0	30.1	41.9	22.0	30.0	43.1	33.6	36.7	44.2
Разом	100.	100.	100.	100.	100.	100.	100.	100.	100.

Нижче вказуємо коефіцієнт фінансових вкладів у промисловість за II-гу п'ятирічку, в окремих територіяльних районах ССРСР:

(Середній коефіцієнт — 46.1)

Україна	32.2
Урало-Кузнецький комбінат	42.8
Волський район	61.0
Сибір	56.6

Слід підкреслити, що при зменшенні економічного значення України в ССРСР у відсотках — водночас абсолютні цифри експлуатації її національного господарства в кінці II-гоп'ятирічного плану зросли надзвичайно! Ось порівняльні цифри української продукції в 1932 і 1937р..

Назва продукту:	Продукція в 1932 р.	Продукція в 1937 р.
Вугілля	44,896,000 тон	81,500,000 тон
Залізна руда	8,444,000 „	21,000,000 „
Чавун	4,624,000 „	11,000,000 „
Сталь	3,546,000 „	7,818,000 „
Металлообробітка	1,579,600,000 рублів	3,200,000,000 рублів
Цемент	1,566,000 тон	2,527,000 тон
Цегла	1,325,000,000 штук	1,830,000,000 штук
Шкуряне взуття	17,175,000 пар	39,500,000 пар
М'ясо	120,000 тон	305,000 тон
Консерви	197,000,000 банок	512,000,000 банок
Цукор	575,000 тон	1,905,000 тон

Відсоткова вага української економіки в ССРСР зменшується (при величезному зростанні її продукції в абсолютних цифрах) саме тому, що коштом господарських ресурсів України совітський уряд розбудовує економіку інших районів (насамперед — корінних московських областей), які — в протилежність Україні — виказують у всіх галузях продукції як абсолютне, так і відсоткове зростання. Про це свідчать дані росту промисловости господарських районів ССРСР поза Україною:

Назва продукту:	% % продукції районів СССР поза Україною		% % продукції районів СССР поза Україною	
	в 1932 р.		в 1937 р.	Зріст % %
Вугілля	30.2		45.7	+ 15.5
Залізна руда	30.0		43.1	+ 13.1
Сталь	36.7		44.2	+ 7.5
Чавун	30.1		41.9	+ 11.8
Мідь	91.8		94.9	+ 3.1
Металлообробка	77.0		78.7	+ 1.7
Цегла	71.9		77.2	+ 5.3
Рибна продукція	73.6		79.3	+ 5.7

Незбита мова цифр, що говорить про інтенсивний зріст московської промисловости й побільшення її керівного економічного значіння в СССР коштом України!

Колоніальна політика Москви в Україні особливо наглядно виявляється при зіставленні фінансових вкладів у різні ділянки господарського й культурного будівництва України й “Російської СРСРської Федеративної Соціалістичної Республіки” (або як її скорочено називають — РСФСР), що переважно складається з корінних московських областей:

Капітальні вклади в 1937 р. в рублях

Обекти капітальних вкладів	РСФСР	Україна	% вкладів у РСФСР до цілого СССР	
Тяжка промисловість	27,214,110,000	8,164,230,000	69.7	20.1
Легка промисловість	5,720,100,000	1,009,600,000	68.4	12.1
Постачання	3,290,280,000	644,650,000	74.8	14.6
Внутрішня торгівля	298,600,000	38,700,000	74.5	9.7
Будівельна кооперація	514,720,000	190,960,000	64.5	23.9
Комунальне господарство	3,769,900,000	1,028,510,000	66.7	18.2
Транспорт	4,359,900,000	896,550,000	63.4	18.7
Кінопромисловість	412,000,000	121,600,000	63.4	17.7
Медична поміч	1,425,000,000	445,000,000	62.6	19.5
Освіта	1,971,004,000	512,420,000	62.7	16.3
Разом	69,688,004,000	16,628,030,000	70.7	16.8 (!)

Як бачимо, Україна, що дає для совітського Союзу до 2/3 матеріальних ресурсів у вирішальних галузях його економіки — дістає взамін від цієї “братерської спілки народів” тільки... 1/6 частину капітальних вкладів СССР (16.8%); тоді як “провідний наряд соціалістичної революції” (москалі) споживає майже 3/4 цих капітальних вкладів (70.7%); При цьому переважну частину вкладів в Україні Москва інвестує в потрібну їй тяжку промисловість — ігноруючи розвиток легкої індустрії, готових фабрикатів масового попиту, і т. д..

Маючи потужний тяжкий промисл (вугілля, чавун, залізо, сталь), Україна не посідає належно розвинених галузів металеві, машинобудівничої, механічної й легкої промисловости, що відповідали би потребам української економіки

та її величезним потенційним можливостям. Невистачальний розвиток згаданих індустріальних галузей спричинює окупаційна політика, основні тенденції якої ми вже зясовували.

Нижче подаємо цифри з II-го п'ятирічного плану ССРСР відносно капітальних вкладів в оброблюючу (легку) індустрію в Україні та в інших (головним чином — московських) теренах. Ці цифри зайвий раз зілюструють **колоніально експлуатаційний характер московської політики в Україні:**

Назва промисловости	Інвестовано в ССРСР (в міл. рублів)	В тому інвестовано в Україні (в міл. рублів)
Загальне машинобудівництво	1,270	110
Точне машинобудівництво	211	16.6
Автотракторне машинобудівництво	3,060	87
Кінофотографічна	56	15
Цементна	369	23
Паперова	1,048	25
Деревообробочна	851	125
Бавовнопаперова	1,753	180
Вовняна	729.6	158
Пенькова	196	17
Катонінова	195.4	6
Трикотажна	784	120
Шовкова	118	3
Шкур'яна (взуття)	480	— (!)
Шкуро-сурогатна	116	— (!)
Гал'янтерійна	66	— (!)
Сірникова	23.2	— (!)
Музична	33	1.8
Наукові приладдя	55	— (!)
Дубільно-екстрактна	37	2
Канцеляр'ійні приладдя	30	— (!)
Шкляна	297.7	1.2
Спиритусова	210.3	6.8
Жирова й кісткообробляюча	99.9	10
Маслобойна	158.8	19
Макаронна	48.8	2.5
Кондиторська	74.9	5
Крохмально-паточна	86.9	— (!)
Холодильна	164.4	8
Разом	12,622.9	941.9

Таким чином, українське національне господарство, яке постачає Москві величезну (в абсолютних і відсоткових числах) кількість промислової сировини й півфабрикатів — дістає взамін за це з капітальних вкладів ССРСР лише їх **чотирнадцяту (!)** частину для розбудови своєї оброблюючої (легкої) промисловости. Віддаючи в примусовому порядку свою сировину — воно змушене набувати по високих цінах виробу метропольної (московської) індустрії.

Для повноти уяви про стан промисловости України, порівняємо продукцію її окремих галузей із іншими країнами світу. Порівняльні цифри відносно вугілля й залізної руди ми

уже наводили. Тут подамо ще дані про нафту, манганову руду, чавун, сталь, вальцьований метал, цукор, кухонну й потасову сіль. Цифри стосуються 1934 року:

Назва країн	Кількість у мільйонах тон:						
	Нафта	Манг. руда	Чавун	Сталь	Металь	Цукор	Кухонна й потас. сіль
Зл. Держ. Америки	123.0	0.03	16.3	26.4	19.3	1.2	6.9 / 0.3
Венецуеля	26.2	—	—	—	—	—	— / —
Румунія	8.5	—	—	—	—	—	— / —
Ірак	7.6	—	—	—	—	—	— / —
Голянд. Індія	5.9	—	—	—	—	—	— / —
Мексіко	5.7	—	—	—	—	—	— / —
Україна	5.2	0.8	6.4	4.6	3.7	1.0	1.6 / 0.4
Німеччина	—	—	8.7	11.6	8.4	1.7	3.2 / 9.6
Франція	—	—	6.1	6.1	4.3	1.2	2.1 / 2.0
Англія	—	—	6.0	9.0	6.6	0.7	4.2 / —
Бельгія	—	—	2.9	2.9	2.2	0.3	— / —
Ніпон	—	—	2.4	3.7	—	—	— / —
Люксембург	—	—	2.0	1.9	1.6	—	— / —
Чехословачина	—	0.06	0.6	0.9	—	0.6	— / —
Італія	—	0.006	0.5	1.8	1.6	0.4	— / —
Швеція	—	—	0.5	0.9	0.6	0.3	— / —
Польща	0.5	—	0.4	0.9	0.6	0.4	— / 0.3
Канада	—	—	—	0.8	0.6	—	0.3 / —

Систематизуючи дані про місце окремих галузей української промисловості серед інших держав світу, прийдемо до наступних висновків:

Рід продукції	Місце України в світі	% світової продукції
Вугілля	4-те	5.5
Залізна руда	3-те	11.6
Манганова руда	1-ше	—
Чавун	3-те	10.5
Сталь	5-те	6.5
Вальц. метал	5-те	—
Цукор	4-те	8.5
Нафта	7—8-ме	2.5
Кухонна сіль	5-те	—
Потасова сіль	3-те	—

РОЗДІЛ IV.

Сільське Господарство

Сільське господарство є одинокою з головних галузей національної економіки України.

Перед війною, в 1913 році, засівна площа України становила 22,670,000 гект., а в 1932 році (разом із Кримом і Північно - Кавказьким краєм) 33,683.000 гект. або 25,4% засівної площі ССРСР. В той же час засівна площа на Західних Українських Землях (в Польщі, Румунії й на Закарпатті) сягала 7,022,000 гект.

Одним із основних продуктів сільсько - господарського виробництва України є пшениця. Пересічний збір її в періоді 1909-13 р. лише на території, перебуваючій у складі був. російської імперії обчислювався в 68,800,009 квінталів, з чого на експорт ішло 23,000.000 квінталів. Українська пшениця має значний відсоток протеїну, який збільшує її споживну вартість.

За даними на 1937 рік окремі роди зернової продукції України представлялися наступно (беремо тут тільки УСССР і Крим, без Північно-Кавказького й Озівсько-Чорноморського країв):

Назва продукту	Засівна площа в гект.	% до площі в ССРСР
Пшениця	8,563,000	20.9
Жито	3,190,000	—
Овес	1,784,000	—
Ячмінь	3,240,000	34.2
Цукровий буряк	922,000	66.8
Бавовна	222,000	9.9
Соняшник	850,000	—
Городина	2,192,000	22.8
Соя	200,000	—

Коли ж до цих даних прилучити розміри засівної площі й кількість продукції на Пів. Кавказі, то абсолютні цифри й питомий тягар сільського господарства України зростуть приблизно ще на третину.

Окремо подаємо розміри сільсько - господарської площі на Західних Землях:

Назва продукту	Засівна площа в гект.
Пшениця	1,044,000
Жито	1,495,000
Ячмінь	718,400
Овес	860,900
Гречка	211,500
Просо	63,800
Кукурудза	410,700
Картопля	845,700
Бобові рослини	65,000
Промислові рослини	88,400

В 1933 році загальний збір зернових культур визначався такими цифрами (в мільйонах квінталів):

	Пшениця	Жито	Ячмінь	Овесь	Гречка	Просо	Кукурудза
Укр. Землі в СССР	92.2	53.6	49.1	24.6	3.2	10.3	41.9
Укр. Землі в Польщі	7.5	13.6	4.7	7.4	1.2	0.6	0.9
Укр. Землі в Румунії	1.8	0.8	2.6	0.6	—	—	3.3
Карпатська Україна	0.6	0.5	0.3	0.6	—	—	0.7
Разом	102.1	68.5	56.7	33.2	4.4	10.9	46.8

Совітська колективізація сільського господарства України мала фатальні наслідки! Спочатку вона майже цілком зруйнувала українське село. І коли українське селянство в останніх роках повільно знову стає на ноги, то тільки завдяки цьому, що його активний спротив “соціалізації” змушив совітську владу до певних уступок.

Подібними ж наслідками покінчилась й так реклямована в совітській пресі “соціалістична механізація” колективізованого сільського господарства. Совітській владі не пошастило ні значно побільшити засівну площу, ні піднести її врожайність. Так перед війною в 1913 році засівна площа тої частини України, що перебувала на території восьми губерній був. російської імперії, ставила 22,670.000 гектарів; в році ж 1933 (цебто по закінченні I-ої п'ятирічки) засівна площа на тій же території (цебто не рахуючи Криму й Північн.-Кавказького Краю) виносила тільки 23,539.000 гект., отже майже не перевищчала довоєнного рівня. Це саме бачимо й при порівнанні збору врожаю пшениці перед війною, і після закінчення I-ої п'ятирічки. В 1913 році в згаданих областях України було зібрано 68,800.00 квінталів, а в 1933 році 70,000.000, цебто майже ту саму кількість. Щоправда, в кінці II-гої п'ятирічки значно побільшено засівну площу й кількість збору, але це якраз у значній мірі пояснюється тим, що совітський уряд частинно змушений був відмовитися від первісних планів колективізації.

Ще більш жалюгідними наслідками покінчилося ославлене “технічне переозброєння” колективізованого сільського господарства під оглядом пересічного врожаю з 1 гект. Тут

Совітський Союз знаходиться на останньому місці у світі! Нижче наводимо порівняльні дані пересічного збору врожаю пшениці й жита (в квінталах) з 1 гект. за період 1932-35 р. р.:

Назва країн:	Пшениця:	Жито:
Голяндія	29.5	21.4
Данія	29.4	—
Бельгія	25.3	24.0
Англія	21.9	17.0
Швеція	21.5	17.0
Німеччина	21.5	17.2
Франція	14.7	11.3
Італія	13.7	—
Болгарія	11.6	—
Румунія	8.9	7.8
СССР	7.3 (!)	8.2 (!)

В самій Україні норми пересічного врожаю дещо більше, ніж у цілім СССР (9,5 квінт. пшениці й 9,2 квінт. жита з 1 гект) але й вони — беручи під увагу її плодючі ґрунти та сприятливе підсоння, малі до смішного!

Наведені дані свідчать, що після двадцяти років “переможного соціалістичного будівництва” — офірувавши для нього величезну кількість матеріяльних засобів (і людських жертв!) — совітська влада спромоглася фактично тільки вдержати на приблизно довоєнному рівні нею попередньо зруйноване сільське господарство.

Перед війною Україна мала також широко розвинене тваринництво. Згідно з сільсько-господарськими переписами з 1910 і 1916 р., перебуваючі в складі був. Росії й Австро-Угорщини українські землі посідали:

Коней	8,022,000
Рогатої худоби	12,920,000
Свиней	18,400,000
Овець	11,865,000
Кіз	400,000
Дом. птиці	76,607,000

По кількості худоби Україна займала **одно з перших місць** в Європі. Але большевицька колективізація майже цілком знищила й тваринництво. Тільки в останніх роках совітська влада почала вживати заходів до направи заподіяних колективізацією шкод, різними заходами протегувати розвиток тваринництва. Використовуючи ці зміни, українське селянство тяжкими зусиллями вже частинно відреставрувало цю галузь сільського господарства, але до повної її розбудови ще далеко. Спустощення, які перевела в тваринництві України московська колективізація, ілюструють порівняльні дані про кількість домашніх тварин у 1928 році (цебто перед колективізацією) і в 1936 році.

	1928 рік:	1936 рік:	Зменшення:
Коней	8,900,000	3,500,000	5,400,000
Рогатої худоби	17,500,000	11,000,000	6,500,000
Свиней	10,100,000	5,600,000	4,400,000
Овець	16,500,000	6,900,000	9,600,000

Україна є також в Європі одним із головніших продуцентів цукрового буряка й цукру — обслуговуючи цим продуктом внутрішні (метропольні) і зовнішні ринки. Наступна таблиця показує розвиток української цукрової промисловости:

	Засівна площа	Кількість заводів:	Вироблено цукру в пудах:
1910-15	511,700 гект.	197	74,700,000
1916-17	613,100 „	223	76,700,000
1921-22	120,000 „	83	3,000,000
1932	866,000 „	—	33,582,000

Як бачимо, большевицька революція здезорганізувала українську цукрову промисловість, і тільки в кінці I-ої п'ятирічки совітська влада її частинно відновила. За планом II-гої п'ятирічки, цукрова промисловість України в 1937 році мала дати 111,000,000 пудів цукру, що становить 66% всієї продукції ССРСР.

Наведені вище цифрові дані продукції сільського господарства України ще далеко не вичерпують його виробничих можливостей. Свій повний продукційний ефект воно зможе виявити тільки після звільнення України від окупацій, коли інтереси й праця українського селянства будуть забезпечені конструктивною аграрною політикою національного уряду.

Наприкінці подамо ще порівняльні дані про місце України серед інших країв світу в різних галузях сільського господарства:

**Збір збіжжя й картоплі в пересічних цифрах за 1931-35 рр.
(в мільйонах сотнарів)**

Назва країн:	Пшениця	Жито:	Ячмінь:	Овес:	Кукурудза:	Картопля:
Зл. Держ. Америки	195	8	47	143	680	94
СССР (без України)	158	149	22	119	3	272
Україна	101	70	44	31	35	206
Бритійська Індія	97	—	24	—	—	—
Канада	95	—	18	55	—	—
Франція	83	8	—	47	—	154
Італія	69	—	—	—	—	—
Аргентина	66	—	—	—	77	—
Румунія	28	3	16	8	52	18
Німеччина	—	78	—	6	—	—

**Збір промислових рослин у пересічних цифрах за 1931-35 рр.
(в мільйонах сотн.)**

Назва країн:	Цукровий буряк:	Льон насіння:	Льон волокно:	Коноплі насіння:	Коноплі волокно:
Німеччина	106	—	—	—	—
СССР (без України)	14	7.0	4.5	4.2	1.2
Україна	88	0.7	0.6	0.9	0.7
Франція	82	—	0.1	—	—
Зл. Держ. Америки	81	2.9	—	—	—
Англія	29	—	—	—	—
Італія	26	—	—	—	0.6
Румунія	10	—	—	0.2	0.2
Уругвай	—	1.0	—	—	—
Бритійська Індія	—	4.0	—	—	—
Аргентина	—	18.8	—	—	—

**Домашні тварини в цифрах за 1935-36 рр.
(в мільйонах голів)**

Назва країн:	Коні:	Рогата худоба:	Свині:	Вівці:
СССР (без України)	15.4	32.9	17.3	51.9
Зл. Держави Америки	11.6	68.2	72.5	51.7
Аргентина	9.9	30.9	3.8	39.3
Бразилія	6.8	42.5	21.6	—
Україна	5.2	12.9	8.4	9.2
Німеччина	3.4	18.9	22.8	—
Канада	2.9	8.8	3.5	—
Франція	2.8	15.7	7.0	9.6
Румунія	2.0	4.4	3.0	12.3
Австралія	—	12.8	—	112.9
Італія	—	7.1	3.3	10.3
Англія	—	8.7	3.9	24.9
Іспанія	—	—	5.0	16.5
Нова Зеландія	—	—	—	29.0

Коли приймемо під увагу, що Україна вже 1929 році мала більшу кількість домашніх тварин ніж у 1935-36р. (ми вже вказували, що в 1928 році було: коней - 8,900.000 шт.; рогатої худоби - 17,500.000 шт.; свиней - 10,100.000 шт.; і овець 16,500.000 шт.), то стане ясным, що в ділянці тваринництва Україна займає серед інших країн світу невластиве їй, підрядне місце. Причиною цього, як уже зазначали, є большевицька колективізація. В нормальних умовах розвитку свого тваринництва Україна зможе зайняти в світі далеко важніше місце:

Реасумуючи дані про місце України в світі в окремих галузях сільського господарства, прийдемо до таких висновків:

Галузь сільського господарства:

Місце України в світі:

Пшениця	трете
Жито	трете
Ячмінь	друге
Овес	шосте
Кукурудза	четверте
Картопля	трете
Цукровий буряк	друге-трете
Льон насіння	шосте
Льон волокно	друге-трете
Коноплі насіння	друге
Коноплі волокно	друге-трете
Коні	п'яте-шосте
Рогата худоба	сьоме
Свині	пяте
Вівці	одинадцять

Визначені місця українського сільського господарства в світовій економіці дещо міняються в окремих роках у залежності від різних обставин, але назагал наші дані правильно відображують його виробничі можливості, які в умовах існування Української Держави зможуть бути ще значно збільшені.

Не належучи по своїому географічному положенні до лісових країн — Україна всеж диспонує значними лісовими ресурсами. Її забезпечення лісом ілюструє наступна таблиця:

Назви окремих районів:	На 100 мешканців припадає лісової площі:
Карпати	110 гект.
Західне Полісся	65 „
Східне Полісся	25 „
Зах. Волинь і Галичина	18 „
Буковина	25 „
Правобережна Україна	15 „
Лівобережна Україна	12 „
Степова Україна	8 „

На всі українські землі пересічно припадає на 100 мешканців 20 гект. лісу.

Порівняємо забезпечення України лісовими ресурсами з іншими країнами:

Назва країн:	На 100 мешканців припадає лісової площі:
Зл. Держави Півн. Америки	200 гект.
СССР	170 „
Швеція	160 „
Румунія	38 „
Франція	25 „
Україна	20 „
Німеччина	18 „
Італія	14 „
Англія	4 „

Як бачимо, Україна досить вистарчально забезпечена лісовими площами, які вможливають ведення раціональної

лісової господарки, що в стані не тільки задовольняти внутрішні потреби країни, але й давати високоякісний предмет експорту (смерека, дуб), який уже має свою марку на світовому ринку. Головні лісові породи України — сосна, смерека, дуб, граб, ясен, липа, осика й береза.

Фавна України представляється різноманітно.. Її складають: зо звірини — медвідь, лось, росомаха, рись, вовк, дикий кабан, лис, олень, коза, зубр, козуля, заяць; з птахів — дрохва, орел, журавель, перепел, фазан, куропатва, бикас, гуси, качки, дрозди, жайворонок, сова, филин, гриф, і т. д.; з риб — оселедиць, сопач, тюлька, ялець, хамса, щупак, карп, карась, сом, пструг, устриця, креветка, краб, тощо.

Українські землі визначаються також багатством живців і кліматичних місцевостей (Карпати - Крим - Кавказ) які можуть бути перетворені в курорти світового значіння та стати центрами туризму й широкої готелярської індустрії.

РОЗДІЛ V.

Висновки

В студії про економіку України належало би спинитися ще над розглядом її торгівлі й фінансів. Але, нажаль, їх дослідження надзвичайно утруднене, зогляду на те, що совітський уряд майже не публікує матеріялів, на підставі яких можна було би виробити правильні критерії відносно торговельного й фінансового обороту народнього господарства України. Крім цього, торгівля й фінанси в ССРСР мають цілком відмінний характер і не відображують економічні процеси так, як це бачимо в інших країнах світа.

Для ілюстрації характеру й розміру торговельного обороту подамо тільки деякі дані відносно експорту й імпорту перед революцією, і після революції з тої частини України, що перебувала в складі був. російської імперії, а тепер становить так зв. Українську Світську Соціалістичну Республіку:

Зовнішня торгівля України в 1913 році
(в золотих рублях)

Предмети торгівлі:	Експорт:	Імпорт:
Цукор	265,000,000	—
Хлібні продукти	235,000,000	—
Руди й невироб. металі	116,000,000	—
Продукти скотарства	53,000,000	—
Вугілля	50,000,000	—
Інші товари	25,000,000	—
Мануфактура	—	197,000,000
Лісові вироби	—	37,000,000
Нафтові вироби	—	13,000,000
Оброблені металі	—	10,000,000
Інші фабрикати	—	74,000,000
Разом	744,000,000	331,000,000

Таблиця вказує на перевагу українського експорту над імпортом, при чому головними предметами експорту були продукти сільського господарства, гірництва й гутництва; імпортовано натомість готові фабрикати. Слід при цьому підкреслити, що український експорт йшов як до Росії, та і поза її межі, але імпорт головним чином із Росії. Колоніальний характер московської економічної політики в Україні виявляється з вищеподаних цифр дуже виразно.

Експорт України в періоді 1928-35 р. представлявся наступно:

Предмети експорту:	1928 р.	1932 р.	1935 р.
Хлібні продукти	1,600,000 тон	1,200,000 тон	1,000,000 тон
Цукор	730,000 „	500,000 „	640,000 „
Вугілля	8,100,000 „	15,000,000 „	19,700,000 „
Руди	720,000 „	800,000 „	930,000 „
Чавун і сталь	1,350,000 „	1,850,000 „	3,370,000 „

Хлібними продуктами Україна забезпечує головним чином населення корінної Росії, тоді як перед війною значна їх кількість експортувалася закордон. Цукор у більшій частині рівнож йде до Росії, а також до азійських країн. Вугіль експортується до промислових районів центральної й північно-західної Росії, і тільки 10% вивозу йде за кордон морським шляхом. Руда, чавун і залізо забезпечують ті промислові райони Росії, де сконцентрована машинобудівельна індустрія. Цифрами українського експорту за останні роки ми не диспонуємо, але не улягає сумніву, що в зв'язку з “соціалістичними п'яти-річками” вони дуже зросли. Що ж торкається імпорту, то його Україна дістає тепер майже виключно з Росії. Ці експортно - імпортні операції характеризуються тим, що Україна вивозить до Москви майже за безцін продукти сільського господарства, промислову сировину й півфабрикати тяжкої індустрії — одержуючи взамін дуже дорогі і низькі якістю готові фабрикати московської промисловости. Кольоніальний характер економічних відносин України й Москви виявляється тепер ще в більшій мірі, ніж у довоєнних часах.

Що торкається внутрішньої торгівлі, то, як відомо, вся вона удержавлена й перебуває під контролею спеціальних совітських органів. Тому її дослідження в цифрах ніяким чином не може характеризувати дійсного стану й можливостей українського народного господарства в торгівельному обороті.

В тих частинах України, що донедавна знаходилися, або ще знаходяться поза межами ССРСР, торгівля переважно сконцентрована в руках чужого капіталу й участь у ній українських підприємств незначна. В останніх десятиліттях на Західних Українських землях, що перебували під польською окупацією, дуже успішно розвивалася кооперативна торгівля, хоч її розбудові польський уряд ставив багато перешкод. Немає сумніву, що совітська влада — окупувавши тепер ці землі — постарается знищити там українську національну кооперацію, як що тільки... матиме на це час.

Для ілюстрації фінансового положення України можна хіба подати дані про її державний бюджет, але знову таки з

підкресленням, що цей бюджет — з уваги на доведену до крайних меж централізацію фінансового господарства ССР і фіктивну вартість совітського рубля —також не може правильно схарактеризувати української економіки.

Нижче подаємо цифрові дані бюджету Української Со-вітської Соціалістичної Республіки на 1937 рік, цебто при кінці II-гої п'ятирічки:

Прибутки:

1. Податок із обороту	3,083,476,000	руб.
2. Відрахування від зисків	241,648,000	„
3. Податки з підприємств	149,400,000	„
4. Державні позики, податки й збори	578,330,000	„
5. Інші прибутки	17,000,000	„
Разом:	4,069,854,000	руб.

Видатки:

1. Промисловість	53,372,000	руб.
2. Сільське господарство	38,890,000	„
3. Комунальне господарство	9,249,000	„
4. Інші видатки на народ. господарство	3,660,000	„
5. Соціальні заходи	863,416,000	„
6. Видатки на управління	132,694,000	„
7. Видатки по позиках	18,650,000	„
8. Резервовий фонд РНК*)	26,266,000	„
9. Інші видатки	13,808,000	„
10. Кошти, передані в місцеві бюджети	2,909,849,000	„
Разом:	4,069,854,000	руб.

Основна прекемета бюджетів Української Совітської Соціалістичної Республіки виявляється в збільшенні прибуткових статей від податку з обороту та в зрості коштів переданих до місцевого бюджету. Причина цього стане зрозумілою, коли вкажемо, що податки з обороту сцентралізовані у всесоюзному масштабі та визначаються кожного року Совітом Народніх Комісарів ССР. З цих податків, окремі совітські “республіки” дістають тільки незначний відсоток відрахування. Отже зріст податку від обороту свідчить про посилення фінансового централізму ССР і про збільшення залежності України від “союзного” бюджету. Побільшення коштів, переданих до місцевого бюджету, в свою чергу вказує на прагнення Москви зменшити значення бюджету України та зробити з нього тільки передаточну інстанцію для постачання місцевих бюджетів. Додаємо, що розмір відрахувань до місцевих бюджетів встановляє Москва..

Цікаво продемонструвати ще питомий тягар бюджету України в загальному бюджеті ССР, бо це ще більш яскраво характеризує тенденції економічної політики Москви:

*) РНК — скорочена назва Ради Народніх Комісарів.

**Питомий тягар бюджету України в єдиному державному бюджеті СРСР
(Єдиний державний бюджет СРСР приймається за 100.0)**

1930 рік	1932 рік	1934 рік	1936 рік
2.64	2.46	2.80	4.11

Треба тільки пригадати собі всі подані вище цифри, які свідчать про виробничу потужність українського народного господарства та його величезну роль в економіці совітського Союзу, і порівняти їх з вимірами питомого тягару бюджету України в загальній фінансовій господарці СРСР, щоб зрозуміти — що означає для українського народу “братерська спілка” з Москвою!..

Приходимо тепер до висновків, що впливають із нашої студії.

По розмірам своєї території й кількості населення, Україна належить до великих націй, а по своїм господарським ресурсам і виробничим можливостям до найбагатших і економічно найпотужніших країн світа. Але в наслідку політики окупантів — її економічна структура й дотепер залишається однобічною й недорозвиненою. Крім багатого сільськогосподарського сектора, цю структуру характеризує потужня здобуваюча промисловість і тяжка металургія. Отже основними предметами виробництва України є хлібні та інші харчові продукти, промислова сировина й півфабрикати. Натомість невистарчально і в диспропорції до її величезної основної промисловости — представлена оброблююча індустрія.

Коли в деяких країнах Європи стає актуальним питання переіндустріалізації й перепродукції, що викликають економічні кризи, то для України — в умовах її державної самостійності — рішальним завданням стане переорганізація народного господарства в напрямі гармонійного розвитку всіх тих індустріальних галузів, без яких держава в сучасній добі міжнародніх економічних і політичних відносин не може бути справді незалежною.

Слід зауважити в цім місці, що внаслідок окупаційної політики, Україна — не звертаючи на свої багаті земельні ресурси — вже терпить від аграрного перенаселення. Цю проблему можна буде розрішити відповідною аграрною політикою, а зокрема, шляхом інтенсифікації сільського господарства. Але ця інтенсифікація стане економічно можливою тільки при умові планової індустріалізації країни. Річ очевидна, що совітська “індустріалізація” ніколи не розрішить життєвих завдань українського народного господарства! Побудована на хижацькому використанні економічних ресурсів України й базована при цьому на деструктивних соціально-політичних підставах — вона перетворилася на ділі

в чинник паралізації творчих сил і розвоєвих можливостей України.

Раціональне використання економічної потенції України й доцільне згармонізування розвитку її народного господарства з інтересами нації, — стануть можливими лише при умові звільнення від окупацій та відновлення її самостійної державності. Тільки тоді Україна зможе відограти належну їй роль й у міжнародніх економічних відносинах і стати в співробітництві з іншими націями активним фактором господарського прогресу в Європі.

Зясований вище кольоніальний характер економічної структури України, поставить її перед величезними реконструктивними завданнями, що йтимуть у напрямі зміни совітської та інших окупаційних економічних систем і тих політично-соціяльних засад, на яких вони побудовані.

В площині господарській, майбутній національний уряд Української Держави знайде після окупацій таку спадщину: на землях, що окуповані Москвою — своєманітну систему однобоко розвиненого совітського державного капіталізму в промисловості й у торгівлі, сколективізоване сільське господарство, і цілковитий брак приватного капіталу на ініціативи; на інших землях — демоліберальну економіку, в якій роль українського промислового й торгівельного капіталу зникаюче мала.

Національному урядові доведеться звернути свої реконструктивні заходи в таких напрямках:

- 1) повільної перебудови існуючих в Україні різноманітних економічних форм і соціяльних відносин в одну загальну націократичну систему;
- 2) забезпечення державі й українському населенні панівних позицій в національній економіці;
- 3) гармонійної розбудови всіх потрібних для економічної самовистарчальності країни галузей народного господарства.

Реальна оцінка особливостей економічної структури України та існуючих у ній соціяльних відносин вказують, що найбільш відповідною інтересам її розвитку буде така програма господарської реконструкції, яка зможе доцільно сполучити в собі наступні елементи:

- 1) засади плянної економіки;
- 2) державний, приватний і кооперативний капітал, цебто націоналізовану, приватну і громадську власність на засоби господарського виробництва;
- 3) широку, хоч і контрольовану державою, самодіяльність населення в ділянках господарського виробництва й торгівельного обміну.

Для належного скріплення самостійної бази народнього господарства, буде доцільним частинно використати й досвід інших країн у будіванні економічної автаркії*). Але ми далекі від того, щоб зводити (як це роблять деякі закордонні теоретики) систему автаркії до значення догми. Говорячи засадничо, досягнення так зв. абсолютної автаркії для поодиноких держав узагалі неможливе, бо, як показує досвід, навіть найбагатше випосажені під господарським оглядом і найбільше промислово розвинені країни, можуть досягати тільки відносної самовистарчальности. Автім, доведена до кінця автаркія, в своїх остаточних наслідках перетворилася б у регресивний чинник, бо привела би до дезорганізації світового господарства й міжнароднього співробітництва та обміну — без яких годі собі уявити економічний і цивілізаційний процес. Ми схильні думати, що й політика автаркії тоталітарних держав, у тих формах в яких вони її тепер провадять, має скорше тимчасовий характер, і спричинена особливими внутрішніми та міжнародніми обставинами, серед яких ці держави перебувають.

Але доцільне пристосування певних метод автаркії може корисно прислужитися скріпленні самостійних позицій національної економіки України. Її майже всебічна випосаженість господарськими ресурсами дає підставу твердити, що при умові повного й гармонійного розвитку економіки — вона зможе досягнути високого рівня самовистарчальности. Ще доволі поширений погляд, ніби сама господарська структура України обумовляє переважно аграрний характер її економіки. Ці хибні погляди, бо вже тепер вона посідає дуже значний промисловий сектор. Як ми бачили з вижчеподаних цифр — Україна має всі дані для того, щоб стати високо індустріальною країною, в якій сільсько-господарський сектор національної економіки займав би тільки властиве йому місце. До переведення цих структуральних (соціальних і економічних) змін і повинна змагати політика будучої Української Держави, бо тільки при цій умові вона зможе бути справді суверенним чинником і в політичній площині.

Еживаючи потрібних заходів для своєї господарської самовистарчальности, Україні треба буде водночас активно включитися й у світове господарство. Вже самі практичні вимоги економічної реконструкції країни штовхатимуть її до тісного співробітництва з іншими державами й до інтенсивного зовнішнього товарообміну.

Перед війною 1914-17 р. р. Україна, крім широкого вивозу сільсько-господарських продуктів (зерно, цукор, і т. д.) була в Європі значним експортером виробів з добуваючої

*) самовистарчальність.

й металургійної промисловости (вугіль, руди, чавун, криця, і т. д.). По експорту цих товарів вона займала четверте-п'яте місце. В сучасності, як вказано, українська промисловість у головній своїй частині обслуговує внутрішні потреби совітського Союзу. В умовах існування самостійної України, напрямні її експорту будуть змінені й перед ним відкриються інші шляхи.

Граючи визначну ролю експортера виробів здобуваючої промисловости й металевих півфабрикатів, Україна була натомісць імпортером машин, механізмів та різних готових фабрикатів оброблюючої промисловости. В даний мент потреби українського ринку в цих výroбах обслуговує (при цьому дуже зле й неvistарчально!) оброблююча промисловість окупантів. Зогляду на недорозвиненність власної індустрії готових фабрикатів — українське господарство й після свого усамостійнення відчуватиме певний час потребу в цьому імпорті. Завдання економічної розбудови й товарові потреби звільненого під тягарів окупацій українського населення ще збільшать вимоги імпорту під оглядом його кількості й асортименту. Україна стане широким ринком і контрагентом економічного співробітництва з індустріальними країнами Європи. Повільне зменшення ролі імпорту в розрахунковому білянсі країни також належатиме до важливих завдань економічної політики Української Держави. Але треба здати собі справу, що розрешення цього завдання стане можливим тільки в дальших етапах реконструкції національної промисловости, коли ця остання буде в стані задовольняти різноманітні вимоги господарської розбудови країни та збільшені товарові потреби населення.

Як бачимо, обсяг економічних звязків України з зовнішнім світом буде дуже широкий, і — як можна передбачати — на самому товарообміні не обмежиться. Справа в тому, що Українська Держава в початках своєї економічної розбудови стане перед величезними труднощами, що їх залишать по собі окупації.

Тут підходимо ми до окремої й надзвичайно складної проблеми, розрешення якої напевно абсорбуватиме зусилля української нації не рік, і не два... Йде про те, щоб звільнившись від теперішніх окупацій і здобувши формальну незалежність — Україна не опинилася в положенні фактичного політичного й економічного васалія тих чи інших зовнішніх чинників.

Колись у розмові, присвяченій українському питанню, один міністр закордонної держави сказав авторові цих рядків: "Нещастя України полягає в її багацтві"... В цьому па-

радоксальному вислові багато правди! Дійсно — обильність матеріяльних багатв України й її ключева геополітична позиція на стику Європи з Азією — від віків робила її тереном ворожих наїздів у різноманітних формах “братерських спілок”, “історичних місій” і просто неприхованих імперіялізмів.

Ми добре розуміємо незмінну істоту міжнародніх відносин і здаємо собі справу, що при певних обставинах різні зовнішні чинники виявляють зацікавлення Україною — бажуючи використати її, як політичний пляцдарм і величезний резервуар матеріяльних ресурсів, у власних інтересах. Свідомі ми й того, що ніхто задармо, на підставі самого плятонічного чуття, не викаже їй потрібної допомоги в процесі визволення й державного будівництва. За таку поміч Україні доведеться заплатити, але тільки ціною й у межах, **що відповідають життьовим інтересам української нації**, і при умові, що для цього їй не доведеться знову **перетворитися в якусь кольоніяльну бутафорію!**

Своєю героїчною боротьбою з окупаціями, українська нація засвідчила волю до незалежного життя й упідставнила своє історичне право на гідне місце серед інших націй. Цього права вона не зречеться ніколи й боротиметься за його повне здійснення до кінця при всяких умовинах.

І чим скорше, і глибше зрозуміє цю аксіому світ — тим краще, і з тим більшою користю уложаться загальні відносини між Україною й тими зовнішніми чинниками, що зацікавлені в тривалій стабілізації політичної й економічної рівноваги Європи.

IVANUS
931 ATLANTIC AVE.
WINNIPEG, MANITOBA
CANADA
B2X 1E8

ЛІТЕРАТУРНІ ДЖЕРЕЛА

Щоб не обтяжати тексту нашої розвідки чисельними вказівками джерел, на підставі яких ми укладали статистичні таблиці — даємо нижче загальний виказ використаної літератури:

- 1) Атлас України й сумежних країв. Під редакцією д-ра В. Кубійовича. Львів. 1937 рік. Український Вид. Інститут.
- 2) Українська загальна енциклопедія. Том III.
- 3) Українські статистичні збірники. Вид. Укр. Економ. Бюра.
- 4) Проект второго пятилетнего плана развития народного хозяйства СССР. 1933-37 г.г. Том I і II. Госиздат. Москва.
- 5) Приложение к I тому Проекта второго пятилетнего плана развития народного хозяйства СССР. Госиздат. Москва.
- 6) Итоги выполнения пятилетнего плана развития народного хозяйства СССР. Госиздат. Москва.
- 7) Річники “Економической Жизни” і “За Индустриализацию”.